

UNIVERZA V LJUBLJANI
EKONOMSKA FAKULTETA

DIPLOMSKO DELO
GOSPODARSKO SODELOVANJE MED SLOVENIJO IN BRAZILIJO

Ljubljana, december 2011

MITJA LUKAN

IZJAVA

Študent Mitja Lukan izjavljam, da sem avtor tega diplomskega dela, ki sem ga napisal pod mentorstvom prof. dr. Zarjana Fabjančiča, in da v skladu s 1. odstavkom 21. člena Zakona o avtorskih in sorodnih pravicah dovolim njegovo objavo na fakultetnih spletnih straneh.

V Ljubljani, dne _____

Podpis: _____

KAZALO

UVOD	1
1 ANALIZA BRAZILSKEGA GOSPODARSTVA.....	2
1.1 Splošne značilnosti Brazilije	2
1.2 Makroekonomska analiza Brazilije	4
1.2.1 Kratek zgodovinski pregled brazilskega gospodarskega razvoja	4
1.1.1 Glavni ekonomski kazalci Brazilije.....	5
1.2 Gospodarska struktura Brazilije	6
1.2.1 Kmetijstvo	6
1.2.2 Industrija.....	7
1.2.3 Storitve	9
2 ANALIZA SLOVENSKEGA GOSPODARSTVA	9
2.1 Splošne značilnosti Slovenije	9
2.2 Makroekonomska analiza Slovenije.....	11
2.2.1 Kratek zgodovinski pregled slovenskega gospodarskega razvoja.....	11
2.2.2 Glavni ekonomski kazalci Slovenije	11
2.3 Gospodarska struktura Slovenije.....	12
2.3.1 Kmetijstvo	13
2.3.2 Industrija.....	13
2.3.3 Storitve	14
3 OBSTOJEČE SODELOVANJE Z BRAZILIJO.....	16
3.1 Meddržavni sporazumi in pogodbe	16
3.2 Blagovna menjava	16
3.3 Investicije	19
4 DEJAVNIKI VPLIVA NA SODELOVANJE	20
4.1 Pozitivni dejavniki.....	20
4.2 Negativni dejavniki	23
SKLEP.....	23
LITERATURA IN VIRI	25
PRILOGE	

KAZALO TABEL

Tabela 1: Povprečne stopnje rasti BDP po desetletjih	4
Tabela 2: Glavni statistični indikatorji za brazilsko gospodarstvo od leta 2006 do 2011	6
Tabela 3: Glavni statistični indikatorji za slovensko gospodarstvo od leta 2007 do 2011	12
Tabela 4: Blagovna menjava med Slovenijo in Brazilijo (v 000 €)	17
Tabela 5: Stopnje rasti domačega povpraševanja ter nekaterih njegovih komponent v Braziliji po letih (v %)	20
Tabela 6: Stopnje investicij in varčevanja za Brazilijo in Slovenijo po letih (v % BDP)	21

KAZALO SLIK

Slika 1: Zemljevid Brazilije	2
Slika 2: Struktura brazilskega BDP po sektorjih	6
Slika 3: Zemljevid Slovenije	10
Slika 4: Struktura slovenskega BDP po sektorjih	12
Slika 5: Struktura slovenskega izvoza v Brazilijo po skupinah proizvodov	18
Slika 6: Struktura brazilskega izvoza v Slovenijo po skupinah proizvodov	19
Slika 7: Primerjava Brazilije z državami BRIC in Slovenijo po raziskavi Doing Business	23

UVOD

Slovenija je ekonomsko gledano majhna država. Spričo majhnosti domačega trga, se je gospodarstvo prisiljeno odpirati navzven in iskati priložnosti prek državnih meja. Slovenija je zato izrazito odprto gospodarstvo, ki izvozi večino tistega, kar ustvari. Lahko bi rekli, da je Slovenija življenjsko odvisna od uspeha svojega izvoznega sektorja.

Slovenski izvoz ima nekaj pomanjkljivosti. V veliki meri gre za izvoz polizdelkov, torej so slovenska podjetja podizvajalci tujim podjetjem. Manj je podjetij, ki izvažajo visokotehnološke izdelke in pa tistih, ki imajo prepoznavno blagovno znamko, s katero samostojno nastopajo na tujih trgih. To dejstvo močno povečuje odvisnost gospodarstva od dogajanj na tujih trgih. To se je pokazalo med krizo, ko so slovenski podizvajalci množično ostajali brez naročil.

Druga pomembna slabost slovenskega izvoza je prevelika odvisnost od izvoza v posamezne države EU, predvsem Nemčijo. Gospodarsko dogajanje v slednji ima tako izjemen vpliv na uspešnost Slovenije. Tudi to dejstvo se je jasno pokazalo v krizi, ki je naše izvozne trge sorazmerno bolj prizadela, kot nekatera druga območja na svetu. Države v razvoju so na primer iz krize izšle precej hitreje in pa z višjimi stopnjami rasti, kot države EU. Nekatere države v razvoju pa krize praktično sploh niso občutile.

Zaradi zgoraj naštetih razlogov bi morala Slovenija svoj izvozni portfelj prilagoditi novim razmeram na svetovnih trgih. Zmanjšati bi morala odvisnost od držav EU, predvsem Nemčije, saj predvidoma te države tudi v obdobju po krizi ne bodo dosegale stopenj rasti držav v razvoju. Poleg tega so trgi razvitih držav bolj zasičeni in zahtevni. Poskušati bi morali s prodiranjem in pozicioniranjem na razvijajočih se trgih. Ti bi s svojo dinamiko blažili pretrese ob zmanjšanem povpraševanju na primarnih slovenskih izvoznih trgih.

Eno največjih gospodarstev v razvoju je brazilsko. Je del skupine držav BRIC (Brazilija, Rusija, Indija, Kitajska) in je že sedaj med desetimi največjimi gospodarstvi na svetu. Gre za ogromno državo, ki ima izobilje različnih naravnih virov. V preteklosti Brazilija ni rasla tako hitro, kot na primer Kitajska ali Indija, a je iz zadnje krize izšla kot ena od zmagovalk. Recesija je bila v Braziliji kratka, v letu 2010 pa so že beležili visoko rast. Vse kaže, da je v srednjeročnem obdobju Brazilija obsojena na uspeh, saj bo v letih 2014 in 2016 gostila tudi dve največji svetovni športni prireditvi, svetovno prvenstvo v nogometu ter poletne olimpijske igre. Ta dva dogodka predstavljata velik investicijski zagon za vsakokratnega prireditelja in Brazilija bo to zagotovo znala izkoristiti.

Cilj diplomskega dela je analizirati obstoječe gospodarsko sodelovanje med Slovenijo in Brazilijo ter perspektive njunega sodelovanja v prihodnosti. V ta namen sem v 1. in 2. poglavju analiziral gospodarstvi obeh držav. Analiza zajema temeljne geografske, politične, demografske, kulturne in ekonomske lastnosti. Poudarek je na strukturi gospodarstev in identifikaciji najpomembnejših oziroma najperspektivnejših sektorjev in panog.

V 3. poglavju sledi pregled obstoječih meddržavnih poslovnih odnosov. Splošni okvir za razvoj ekonomskega sodelovanja nedvomno predstavljajo razne meddržavne pogodbe in sporazumi, tako na bilateralni, kot na multilateralni ravni. Pregledu teh pogodb in sporazumov sledita analiza trgovinskih tokov med državama ter kratek pregled obstoječih investicij.

V zadnjem poglavju predstavim nekaj glavnih dejavnikov, ki bodo po mojem mnenju v prihodnosti vplivali na razvoj ekonomskega sodelovanja med Slovenijo in Brazilijo. Pri tem opišem tako pozitivne, kot negativne dejavnike ter njihov predviden vpliv.

1 ANALIZA BRAZILSKEGA GOSPODARSTVA

1.1 Splošne značilnosti Brazilije

Zvezna republika Brazilija (*Republica Federativa do Brasil*), 5. največja država na svetu po površini in prebivalstvu, je vodilna gospodarska in politična sila v Južni Ameriki. Neodvisnost od Portugalske je razglasila leta 1822, leta 1889 pa je bila razglašena republika. Skoraj 100 let je nato Braziliji vladala vojska, ki pa je leta 1985 končno mirno predala oblast civilnim oblastem (CIA, 2011).

Slika 1: Zemljevid Brazilije

Vir: CIA, World factbook, 2011.

V kolonialni dobi je bila Brazilija predvsem velik izvoznik sladkorja in zlata. Po razglasitvi neodvisnosti se ni veliko spremenilo, le da so sedaj trgovali z Britanci in da je mesto primarnega izvoznega produkta prevzela kava. Obsežna industrializacija Brazilije se je začela v 20. stoletju, predvsem pa po 2. svetovni vojni. Takrat so s pomočjo novih tehnologij začeli odkrivati tudi vse več rudnega bogastva. Danes je Brazilija močna industrijska država z razvitim storitvenim sektorjem. Pomemben delež njenega izvoza sicer še vedno predstavljajo kmetijski izdelki in rudna bogastva, a od njih ni več tako življenjsko odvisna.

Demografske značilnosti in poselitev

Brazilsko prebivalstvo je po izvoru zelo raznoliko. V kolonialnih časih so se priseljevali predvsem Portugalci in pa Afričani, ki so jih uvažali za suženjsko delovno silo. Skupaj z maloštevilnimi domorodci so se začeli mešati in tako je danes brazilska rasna sestava zelo pestra. Konec 19. in v začetku 20. stoletja so se v Brazilijo množično priseljevali tudi drugi Evropejci, predvsem Nemci, Italijani, Španci in Poljaki, ter ljudje z Bližnjega vzhoda. Za njimi je prišel še val japonskih priseljencev (Baer, 2001, str. 8).

Navkljub etnični in rasni raznolikosti pa je za Brazilce značilna visoka stopnja kulturne enovitosti in nacionalne zavednosti. Ta je najbrž povezana tudi s tem, da je verska pripadnost večinsko krščanska. Skoraj tri četrtine Brazilcev se je izreklo za katoličane, dobrih 15 % za protestante, 7 % je neverujočih, ostalo pa predstavljajo manjša verstva, predvsem spiritualizem pri domorodcih ter vudu pri afriških priseljencih (CIA, 2011). Vsi Brazilci, razen domorodnih plemen v Amazoniji, govorijo portugalsko z manjšimi regionalnimi posebnostmi. Pomembno vezivo brazilske družbe je tudi nogomet, ki je priljubljen v vseh segmentih družbe.

Po prvih podatkih popisa iz leta 2010 je bilo v Braziliji 190.732.694 prebivalcev (IBGE - *Instituto Brasileiro de Geografia e Estatística*, 2011). Večina prebivalcev živi na jugovzhodu in severovzhodu, kjer ležijo največja brazilska mesta Sao Paulo, Rio de Janeiro, Salvador, Fortaleza in Belo Horizonte. V mestih sicer živi kar 87 % prebivalcev. Povprečna gostota poselitve je približno 22 prebivalcev na km², a so znotraj države velike razlike. Notranjost je redko poseljena, predvsem pokrajina Amazonija, ki predstavlja največje pogozdeno območje na svetu. Izjema je nekaj večjih mest, kot sta prestolnica Brasilia in mesto Manaus v Amazoniji.

Politična ureditev

Neodvisnost od Portugalske je Brazilija dosegla 7. septembra 1822 in na ta dan praznujejo dan neodvisnosti. Brazilska ustava sega v leto 1988 in določa Brazilijo za zvezno republiko. Sestavlja jo 26 zveznih držav (*estados*) ter zvezno okrožje (*distrito federal*) Brasilia. Vsaka zvezna država ima svojo vlado in zakonodajo. Brazilija je republika predsedniškega tipa. Predsednik države je tako obenem tudi predsednik vlade in sam imenuje člane svojega kabineta. Zakonodajna oblast je razdeljena na zvezni senat (*Senado Federal*) z 81 sedeži (po 3 na zvezno državo ali okrožje) in predstavniško zbornico (*Camara dos Deputados*) s 513 mandati. Vrh brazilske pravosodne veje oblasti predstavlja Zvezno vrhovno sodišče, ki ga sestavlja 11 sodnikov, katere imenuje predsednik, potrdi pa senat. Sodniki imajo doživljenjski mandat, kar v praksi pomeni, da imajo mandat do obvezne upokojitve za zvezne uslužbence pri 70. letih (CIA, 2011).

1.2 Makroekonomska analiza Brazilije

1.2.1 Kratek zgodovinski pregled brazilskega gospodarskega razvoja

Brazilija je prehodila dolgo pot od portugalske kolonije, ki je bila odvisna od izvoza le nekaj primarnih dobrin, do sodobne industrijske države, ki z zanesljivimi koraki postaja ena od velikih svetovnih sil. Po 2. svetovni vojni se je država bliskovito industrializirala in imela visoke stopnje rasti. Do zastoja je prišlo sredi 60. let, nakar je sledilo novo obdobje razcveta do naftne krize leta 1973. V teh letih je Brazilija dosegala dvomestne stopnje rasti, v katerih pa se je že skrival zametek kasnejših brazilskih težav z inflacijo. V Braziliji je bilo pod vojaško oblastjo namreč vse podrejeno visoki rasti, tudi za ceno pritiskov na raven cen.

Z nastopom naftne krize se je močno poslabšala brazilska trgovinska bilanca. Država je takrat kar 80 % svojih potreb po nafti zadovoljevala z uvozom, prav tako so morali uvažati hrano. Rast je bila sicer še vedno visoka, toda hitro se je višal javni dolg, gospodarstvo je začela bremeniti tudi inflacija. Ta je postajala vse hujša težava za brazilsko družbo, svoj vrhunec pa je dosegla v 80. in zgodnjih 90. letih. Po letu 1985, ko je oblast prevzela civilna vlada, je bilo več poskusov, kako umiriti inflacijo, a so vsi po vrsti klavrno propadli.

Leta 1994 sta novi predsednik Itamar Franco in finančni minister Fernando Henrique Cardoso za pomoč prosila skupino ekonomistov, ki je predstavila novega v vrsti načrtov za spopad z inflacijo. Poimenovali so ga »*Plano Real*« oziroma »Načrt real«. Vedeli so, da je inflacija ekonomski in psihološki problem. Tako so uvedli fiktivno valuto »*Unidade Real de Valor*« (URV) z vrednostjo enega dolarja ter z njo označevali vse cene, od plač do hrane. Ta valuta je bila stabilna, saj je bila vezana na dolar, cene v brazilskih *cruzeirih* pa so se še naprej hitro spreminjale. Toda ljudje so se v nekaj mesecih privadili na to, da se cena v URV ne spreminja. Nato so uvedli novo valuto *real*, jo vezali na dolar in zamenjali dotedanje *cruzeire*.

Istočasno so sprejeli paket fiskalnih in monetarnih ukrepov za zmanjšanje javnega dolga ter zvišali obrestne mere. S tem so obvladali inflacijo ter privabili tuj kapital, ki je prišel zaradi visokih obrestnih mer. Visok tečaj reala proti dolarju je sicer škodil njihovemu izvozu, a je omogočil uvoz poceni tujih izdelkov, ki so zadovoljili domače povpraševanje in vzpodbudili konkurenčnost pri domačih proizvajalcih, ki so bili tako prisiljeni znižati cene. S tem so se izognili novemu pritisku presežnega povpraševanja na inflacijo. Sledilo je obdobje prestrukturiranja in stabiliziranja brazilskega gospodarstva, v katerem so bile povprečne stopnje rasti majhne, a je inflacija ostajala trdno na vajetih. To dolgo obdobje stabilne rasti je bilo dvakrat prekinjeno zaradi kriz v drugih državah. Najprej v letih 1997 in 1998, ko so bile v krizi Rusija in nekatere azijske države, nato pa še zaradi krize v Argentini.

Tabela 1: Povprečne stopnje rasti BDP po desetletjih

Desetletje	1940-49	1950-59	1960-69	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09
Rast BDP	5,2	7,1	6,1	8,9	3,0	1,7	3,3

Vir: Prirejeno po Ipeadata, *Macroeconômico*, 2011.

1.1.1 Glavni ekonomski kazalci Brazilije

Brazilsko gospodarstvo v zadnjih letih doživlja razcvet. V zadnjih letih pred krizo je Brazilija beležila več kot 5 % rast. Z nastopom krize se je močno zmanjšalo povpraševanje po brazilskem blagu in gospodarstvo je bilo dve četrtletji v krizi. Toda med prvimi državami so izšli iz krize in v letu 2010 dosegli rekordno rast v zadnjega četr stoletja. Vlada se je odločila, da bo te dobre čase izkoristila za zmanjševanje socialnih razlik v državi, s čimer je začela že pred krizo, v času predsedovanja predsednika Lule. Razlike obstajajo tako med regijami kot znotraj njih. Severovzhod države je najrevnejši in tja vlagajo velika sredstva za razvoj. Prek obsežnih vladnih programov, kot sta *Bolsa Família* in *Minha Casa Minha Vida*, poskušajo zmanjšati socialni prepad za najrevnejše prebivalce in jim urediti osnovne življenjske potrebe. Prvi je program denarne pomoči za socialno ogrožene sloje, ki pa morajo za dodelitev sredstev izpolnjevati določene pogoje. Tako morajo otroke redno pošiljati v šolo ter na cepljenja. Program je primer uspešnega CCT (angl. *Conditional Cash Transfers*), saj imajo od njega tako kratkoročne koristi v obliki zmanjševanja revščine s finančno pomočjo kot tudi dolgoročne koristi v obliki boljših življenjskih pogojev za otroke. Drugi je vladni program za izgradnjo socialnih stanovanj, ki stanovanja neposredno gradi, prav tako pa tudi dodeljuje subvencije in spodbude zasebnim investitorjem.

S temi programi in rekordno nizko brezposelnostjo v zadnjih letih dosegajo določene uspehe. Krepiti se je začel srednji razred, odstotek prebivalstva pod pragom revščine pa se je zmanjšal iz 35,2 % leta 2001 na 21,4 % v letu 2009 (Brazil, 2011), kar je še vedno precejšen delež. Izboljšujeta se tudi pismenost, ki je zdaj 90 %, ter cepljenost, kjer so dosegli popolno pokritost. Nekoliko so se tudi zmanjšale razlike v razporeditvi dohodka med prebivalci, ki pa je še vedno med najbolj neenakomernimi na svetu. Leta 1998 je GINI koeficient znašal 60,7, leta 2009 pa 53,9 (CIA, 2011).

V bliskovitem razcvetu zadnjih let pa se za Brazilijo skriva tudi nekaj pasti in neravnovesij. Prva težava na obzorju je inflacija, s katero ima Brazilija bogate in grenke izkušnje. Za leto 2011 se napovedi gibljejo okoli zgornje meje ciljnega območja povprečne letne inflacije, tj. od 4,5 % do 6,5 %, ki ga je določila centralna banka. Za Brazilijo so značilne visoke obrestne mere, ki privabljajo ogromno tujega kapitala, posledično pa dražijo domačo valuto. Real, z izjemo leta 2009, neprestano aprecira glede na dolar in evro. Druga skupina ukrepov, ki naj bi poleg višanja obrestnih mer obvladali inflacijo, se nanaša na fiskalne omejitve. Država naj bi zmanjšala proračunske izdatke in težila k proračunskemu presežku. Zahvaljujoč visoki gospodarski rasti je Braziliji dejansko uspelo priti do primarnega proračunskega presežka. Toda ta ni plod globljih strukturnih reform (davčna, pokojninska, delovno-pravna,...), s katerimi vsakokratna brazilaska oblast še vedno odlaša. Več je bilo varčevanja pri investicijah, ki pa bi v Braziliji bile še kako potrebne, saj je kar nekaj infrastrukture, predvsem prometne, v precej slabem stanju.

Tabela 2: Glavni statistični indikatorji za brazilsko gospodarstvo od leta 2006 do 2011

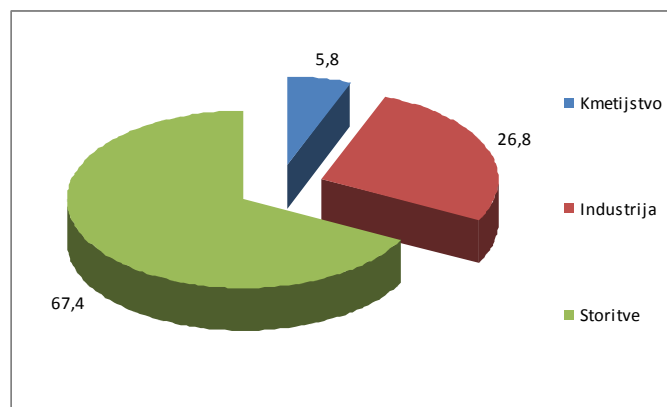
	2006	2007	2008	2009	2010	2011
BDP (tekoče cene, v mlrd. €)	864,2	997,3	1.124,2	1.147,1	1.569,8	1.809,1
BDP per capita (v €)	4.738	5.409	6.027	6.079	8.233	9.383
Rast BDP (v %)	3,9	6,1	5,2	-0,7	7,5	3,6
Stopnja inflacije (letno povprečje v %)	4,2	3,6	5,7	4,9	5,0	6,5
Stopnja nezaposlenosti (v %)	10,0	9,3	7,9	8,1	6,7	5,3
Javni dolg (v %)	55,8	57,4	56,6	61,0	-	-
Uvoz (v mlrd. €)	-72,5	-88,0	-117,8	-91,9	-136,6	-160,1
Izvoz (v mlrd. €)	109,4	117,2	134,6	110,1	151,8	176,2
Kratkoročna obrestna mera (v %)	50,8	43,7	47,3	44,7	40,0	45,6
Povprečni menjalni tečaj reala za €	2,73	2,67	2,70	2,78	2,34	2,25
Povprečni menjalni tečaj reala za \$	2,18	1,95	1,83	2,00	1,76	1,60
Delež prebivalstva pod pragom revščine (v %)	26,8	24,2	22,6	21,4	-	-

Vir: Predstavitev države, 2011; Brazil, 2011.

1.2 Gospodarska struktura Brazilije

Brazilija se je iz primarno kmetijske države najprej razvila v industrijsko, v zadnjih desetletjih pa je vodilno vlogo prevzel storitveni sektor, ki prispeva približno dve tretjini k brazilskemu BDP. Za brazilski izvoz sta še vedno najpomembnejša kmetijstvo in rudarstvo.

Slika 2: Struktura brazilskega BDP po sektorjih v %

Vir: CIA, World Factbook, 2011.

1.2.1 Kmetijstvo

Kljub nizkemu deležu v BDP ima kmetijstvo, skupaj z gozdarstvom, velik pomen za brazilsko gospodarstvo. Po podatkih Svetovne banke (*World Bank*, v nadaljevanju WB) je leta 2009 kmetijstvo zaposlovalo 17 % brazilске delovne sile. Kmetijstvo predstavlja tudi pomemben delež izvoza s 40 % deležem. Brazilija ima 61 % svojega ozemlja prekrita z gozdom ter 31,3 % s kmetijskimi zemljišči. Obdelovalne površine se razprostirajo na 7,2 % ozemlja.

V kolonialni dobi, pa vse do 1. polovice 20. stoletja, so bili odvisni predvsem od posameznih dobrin, kot so sladkor, bombaž in kava. Te so množično izvažali, medtem ko so morali večino svojih prehrabnih potreb zadovoljiti z uvozom. Po 2. svetovni vojni pa se je Brazilija začela bliskovito industrializirati, kar je vplivalo tudi na kmetijstvo. To se je moderniziralo, delo rok so nadomestili veliki stroji, ki imajo višjo produktivnost. Rasti so začele velikanske farme monokultur, uporabljati so začeli tudi genetsko spremenjene organizme (v nadaljevanju GSO). Te spremembe so pripeljale do tega, da je Brazilija danes ena največjih izvoznic hrane na svetu. Uvažati morajo sicer še pšenico, v večini ostalih segmentov prehrane pa so samozadostni. So največji svetovni izvoznik govedine, piščancev, sladkornega trsa in kave. Za ZDA so drugi največji izvoznik soje. Pomemben svetovni igralec so tudi na trgih koruze, pomarančnega koncentrata in svinjine (FAOSTAT, 2011).

Brazilija je do tako impresivnih rezultatov na področju kmetijstva prišla z načrtno politiko v zadnjih 30–40 letih. Leta 1973, v obdobju naftne krize, je Brazilija večino hrane uvažala, kar je ob drastično višjih cenah goriva pomenilo veliko breme za brazilsko gospodarstvo. Vojaška oblast je zato tega leta ustanovila javno podjetje Embrapa (*Empresa Brasileira de Pesquisa Agropecuária*). Ta se ukvarja z raziskavami v kmetijstvu in je v tem času postala vodilna ustanova na svetu za raziskave tropskega podnebja. Ukvarja se z raznoraznimi izboljšavami v kmetijstvu, od novih semen, pasem do tehnologij, njen največji dosežek pa je ozelenitev *cerrada*, savanskega območja med Brazilsko obalo in Amazonijo. Ta je veljal za nerodovitnega, a so ga, s pomočjo Embrapinih raziskav, naredili za eno od žitnic sveta. To je še posebej pomembno, ker so s tem pridobili ogromno novih kmetijskih površin, brez da bi dodatno izsekavali Amazonski pragozd (The miracle of the cerrado, 2010). Ta se sicer vseeno izsekava, a po vse manjših letnih stopnjah, saj je država poostrila nadzor. Brazilija pa je vseeno 4. največja izvoznica lesa na svetu.

Kljub impresivnim rezultatom brazilskega kmetijstva, pa je ta tarča okoljevarstvenih krogov. Ti nasprotujejo velikim monokulturnim farmam, GSO, krčenju naravnega savanskega habitata, ogromnim izpustom toplogrednih plinov in izkoriščanju naravnih virov, kot sta voda in les.

1.2.2 Industrija

Brazilska industrija je naredila ogromen napredek v obdobju po 2. svetovni vojni. Iz države, ki je dolgo izvažala le nekaj osnovnih produktov, kot so sladkor, kava, kakav, tobak in bombaž, se je spremenila v vodilno industrijsko silo v Južni Ameriki. Država je bila dolgo odvisna od uvoza industrijskih izdelkov in to odvisnost so želeli zmanjšati. Tako se je država hitro industrializirala, pri tem pa ji je vlada pomagala še s carinami in drugimi zaščitami ter vzpodbudami. V 90. letih prejšnjega stoletja so brazilske oblasti trgovino liberalizirale in domačo industrijo izpostavile tuji konkurenci. To je povzročilo nekajletno stagnacijo Brazilije. A po posodobljenju industrijskega sektorja, je ta danes spet konkurenčen in predstavlja močan del brazilskega gospodarstva. Delež industrije v brazilskem BDP je bil leta 2010 26,8 %.

Rudarstvo

Prva pomembna industrijska panoga v Braziliji je rudarstvo. Brazilija ima izobilje naravnih virov, kot so železo, mangan, boksit, svinec, cink in druge kovine. Po podatkih Svetovne trgovinske organizacije (v nadaljevanju WTO) je leta 2009 dosegla 2,3 % svetovnega izvoza železa in jekla. Je tudi ena največjih proizvajalk aluminija na svetu. Večina njihovih zalog je bila odkritih šele v zadnjih desetletjih, saj ležijo na oddaljenih in težko dostopnih predelih Amazonije in jih je bilo potrebno odkriti z modernimi tehnikami. Z železom in jeklom se ukvarjata dve ogromni brazilski multinacionalki, Vale ter Gerdau. Vale je drugo največje podjetje za železovo rudo na svetu, Gerdau pa je eden večjih proizvajalcev jeklenih izdelkov. V letu 2007 sta obe podjetji še okrepili svoj položaj na trgu z nakupoma podjetij v ZDA in Kanadi (Predstavitev države, 2011). Druge pomembne panoge so aeronavtika, farmacija, tekstilna, avtomobilska ter kemična industrija.

Energetika

Pred začetkom industrializacije v 2. polovici 20. stoletja je za energetske oskrbo Brazilija uporabljala predvsem premog in drva. To za pogon industrije ni zadostovalo, domače nafte ni bilo dovolj in Brazilija je morala iskati alternative. Našla jih je v svojem ogromnem hidroenergetskem potencialu, ki je ocenjen na približno 150000 MW. Začeli so graditi hidroelektrarne na lokacijah, za katere je prej veljalo, da so preveč oddaljene od velikih središč ob brazilski obali. Največja med njimi, Itaipu ob paragvajski meji, je začela obratovati leta 1983. Danes s hidroelektrarnami pokrijejo 34 % vseh svojih energetskih potreb in 84 % vse proizvedene elektrike.

50 % svojih energetskih potreb Brazilija pokriva z nafto in drugimi tekočimi gorivi. Da bi zmanjšali svojo odvisnost od tuje nafte, so močno povečali proizvodnjo, odkrili pa so tudi nova nahajališča. Večina brazilске nafte se nahaja globoko pod morsko gladino v jugovzhodnem delu države. Povečanje proizvodnje ob stagniranju povpraševanja je pripeljalo do tega, da je leta 2009 država postala neto izvoznica nafte in 9. največja izvoznica na svetu. Državno podjetje Petrobras je daleč največji igravec na brazilskem naftnem trgu. Do leta 1997 je imel monopol, od takrat naprej pa se sooča s tujo in domačo (OGX) konkurenco. Ta pa ga ne ovira, da ga revija Forbes leta 2010 ne bi razglasila za 5. največje svetovno podjetje po tržni vrednosti. Drugo pomembno tekoče gorivo je etanol. Brazilija je za ZDA njegova druga največja proizvajalka in največja izvoznica. Ves brazilski bencin ima primešan etanol, od 20 do 25 %, polovica brazilskih avtomobilov pa ima motorje, ki lahko delajo bodisi na čisti etanol ali na prej omenjeno mešanico.

Ostali energetske viri imajo precej manjše deleže. Velik potencial ima Brazilija predvsem v sončni energiji, saj je sončnih dni obilo, a so tehnološko na tem področju še dokaj nerazviti. Imajo tudi dve jedrski elektrarni, tretja je v gradnji, načrtujejo pa izgradnjo še štirih do leta 2030 (EIA, 2011).

1.2.3 Storitve

Storitveni sektor prispeva največ k BDP-ju države in zaposluje največ ljudi. Pomen storitev za nacionalno ekonomijo še vedno raste v primerjavi z industrijo in kmetijstvom. V letih od 1970 do 1999 je brazilska industrija v povprečju rasla za 4,35 % letno, medtem ko je storitveni sektor letno rasel za 4,84 % (Vargas da Cruz, Porcile, Nakabashi & Doria Scatolin, 2006). Leta 2008 je storitveni sektor v Braziliji prejel največ, 38,5 % vseh neposrednih investicij, in dosegel skoraj 29 milijard izvoza. Ta se je povečal za več kot pa izvoz izdelkov in dobrin. Najpomembnejše storitvene panoge so trgovina, bančništvo in druge finančne storitve, komunikacije, transport in nepremičninske dejavnosti (Valverde Filgueiras & de Gusmão Veloso, 2009).

Finančne storitve

Bančništvo je tudi za Brazilijo izredno pomembna strateška panoga. Leta 2006 je finančni in zavarovalniški sektor prispeval 7,2 % BDP-ja. Skrbi za kreditiranje prebivalstva in podjetij ter je ob tem uporabnikom prijazen, sodoben in zanesljiv. Med največjimi brazilskimi podjetji so kar 3 banke: Itaú Unibanco, Banco Bradesco in Banco do Brasil. Slednje so tudi med petimi najdonosnejšimi bankami v obeh Amerikah.

Promet

Velik pomen za brazilsko ekonomijo ima spričo njene ozemeljske razsežnosti tudi transport. V Braziliji sta dobro razvita letalski in cestni promet. Železniška infrastruktura ne dosega standardov razvitih zahodnih držav. Dobrih 29000 km železniških prog je večinoma zastarelih, ponekod zelo dotrajanih. Dodatno težavo predstavljajo različne tirnice na različnih območjih. Večina železnic je v južnih državah. Precej bolje razvita je mreža avtocest, ki so glavne transportne žile v državi. Po njih poteka 60 % vsega prometa. Toda hiter razvoj Brazilije in porast njenega izvoza zahteva investicije v prometno infrastrukturo, ki bi razbremenile preobremenjene ceste. Velik del prometa odpade tudi na letalstvo, kar je razumljivo glede na velikost države. Imajo veliko letališč, od tega nekaj velikih mednarodnih, kot sta Guarulhos v Sao Paulu in Galeão v Rio de Janeiru. Velik pomen za mednarodno trgovino imajo tudi pristanišča, ki pa imajo nekaj težav. Glavne so neustrezna poglobljenost, slabe prometne povezave z notranjostjo, nezadostna usposobljenost pristaniških delavcev ter pomanjkanje parkirišč za tovorna vozila (Logistics in Brazil, 2008).

2 ANALIZA SLOVENSKEGA GOSPODARSTVA

2.1 Splošne značilnosti Slovenije

Republika Slovenija je mlada in majhna srednjeevropska država. Neodvisna je od leta 1991, ko se je po krajši osamosvojitveni vojni ločila od Jugoslavije. Začetne težave je dokaj uspešno premagala in, kot najuspešnejša med bivšimi državami vzhodnega bloka, začela svojo pot

vključevanja v mednarodne institucije. To je kronala leta 2004 z vstopom v Evropsko unijo (v nadaljevanju EU) in leta 2007 z vstopom v Evropsko monetarno unijo (v nadaljevanju EMU).

Slika 3: Zemljevid Slovenije

Vir: CIA, World factbook, 2011.

Demografske značilnosti in poselitev

Večino prebivalstva sestavljajo Slovenci, ki jih je 83,1 % od skupno 2.000.092. V državi sta priznani dve narodnostni manjšini, italijanska in madžarska, ki pa sta maloštevilni. Več je drugih tujcev, predvsem s področja nekdanje Jugoslavije, ki so v Slovenijo prihajali že v času skupne države, ko je Slovenija potrebovala delovno silo. Po osamosvojitvi so prihajali številni begunci, od konca vojn pa prihajajo predvsem ekonomski migranti.

Uradni jezik je slovenščina, na območjih z narodnostnima manjšinama pa še italijanščina in madžarščina. 58 % prebivalcev se deklarira za katolike, 2,4 % je muslimanov, 2,3 % pravoslavnih kristjanov, slab odstotek je protestantov, tretjina prebivalcev pa je versko neopredeljenih ali neverujočih. Gostota poselitve je približno 100 prebivalcev na km², polovica Slovencev pa živi v mestih. Največje med njimi je prestolnica Ljubljana, ki šteje 260.000 prebivalcev (CIA, 2011).

Politična ureditev

Svojo neodvisnost je Slovenija razglasila 25. junija 1991. Na ta dan se praznuje dan neodvisnosti. Ustava je bila sprejeta 23. decembra istega leta in kasneje dvakrat dopolnjena z amandmaji, leta 1997 in 2000. Po ustavi je Slovenija parlamentarna republika. Ljudstvo voli predsednika republike, ki velja za vrh izvršne veje oblasti, nima pa operativnih pooblastil in pristojnosti. Slednje ima predsednik vlade oziroma premier. Zakonodajno vejo sestavljata državni zbor in državni svet. Slednji ni voljen na volitvah, nima zakonodajnih pristojnosti in ima bolj svetovalno vlogo. Državni zbor oziroma parlament pa se voli po proporcionalnem načinu. Mandat za sestavo vlade podeli predsednik republike, običajno kandidatu zmagovite stranke. Ta nato izbere ministre, ki pa jih mora potrditi parlament z navadno večino. Vrh pravosodne oblasti predstavlja Vrhovno sodišče, katerega člane izvoli parlament na predlog sodnega sveta. Za presojo skladnosti z ustavo je odgovorno Ustavno sodišče, ki pa lahko tudi

poseže v oblastne akte, v kolikor so ti v nasprotju z ustavo. Člane sodišča voli državni zbor na predlog predsednika, in sicer za devetletni mandat (CIA, 2011).

2.2 Makroekonomska analiza Slovenije

2.2.1 Kratek zgodovinski pregled slovenskega gospodarskega razvoja

Znotraj Jugoslavije je bila Slovenija najrazvitejša republika, ki je s svojimi izdelki v veliki meri oskrbovala preostale dele države. Po odcepitvi je te trge izgubila in se znašla v popolnoma novi vlogi na mednarodnem prizorišču. Primorana je bila začeti izvažati na zahtevnejše in konkurenčnejše trge EU. Z liberalizacijo trgovine so bila podjetja iz delovno intenzivnejših panog izpostavljena poceni tuji konkurenci. Vse to je v povezavi z edinstvenim obdobjem prehoda v tržni sistem povzročilo propad ali pa postopno ugašanje dela gospodarstva. Velik del delovne sile je postal nezaposljiv, brezposelnost pa je močno porasla.

Druga velika težava Slovenije je bila visoka inflacija, ki je pestila že Jugoslavijo. V letih pred osamosvojitvijo je bila letna stopnja inflacije več tisoč, leta 1991 pa 247,6 % (Statistični urad Republike Slovenije, v nadaljevanju SURS, 2011). Od tu naprej se je inflacija nižala, a še nekaj let ostala dvomestna. Inflacija se je do leta 2007, ko je Slovenija vstopila v območje evra, privedla pod takratni maastrichtski kriterij 2,5 %. V letih po prevzemu evra je inflacija znova začela naraščati, a jo je ustavila gospodarska kriza.

Slovenija se, za razliko od nekaterih drugih tranzicijskih držav, ni odločila za hitro privatizacijo nekdanjega družbenega premoženja. Prehod je bil bolj postopen, kar je na začetku imelo določene dobre socialne učinke. Toda postopek privatizacije tudi po dvajsetih letih še ni končan in država je še vedno lastnik precejšnjega dela gospodarstva. Nenaklonjenost hitrim spremembam je postopoma prerasla tudi v nenaklonjenost tujemu lastništvu. To se odraža v nizkem deležu tujih neposrednih investicij v Sloveniji v primerjavi z drugimi tranzicijskimi državami.

2.2.2 Glavni ekonomski kazalci Slovenije

Slovensko gospodarstvo je izrazito izvozno usmerjeno, saj izvoz predstavlja prek 50 % BDP. Glavne slovenske trgovinske partnerice so države EU, predvsem Nemčija, ter države s področja bivše Jugoslavije, predvsem sosednja Hrvaška. Gospodarska kriza, ki je nastopila konec leta 2008, je močno prizadela slovensko gospodarstvo, predvsem prek padca tujega povpraševanja. Veliko podjetij je ostalo brez naročil, izvoz je močno padel. Slabše pripravljena podjetja so propadla in brezposelnost se je začela strmo zviševati. Za nameček so se nekatera podjetja v prejšnjih letih preveč zadolžila, kar je prav tako botrovalo številnim težavam.

Upad gospodarstva za 8 % je povzročil velik proračunski primanjkljaj v zadnjih letih. Na eni strani je to posledica nižjih prihodkov od davkov, na drugi strani pa povišanja odhodkov za socialne transferje ter razne fiskalne spodbude v času krize. Trend rasti javnega dolga je

zaskrbljujoč, saj se je ta od leta 2008 skoraj podvojil in naj bi v letu 2011 znašal 43,3 % BDP. Obiti za zmanjševanje dolga ali vsaj zaustavitev njegove rasti niso dobri. Gospodarska rast je še vedno šibka. Za leto 2012 Urad za makroekonomske analize in razvoj (UMAR) napoveduje rast okrog 2 %. Na drugi strani tudi ni dovolj narejenega pri zmanjševanju javne porabe. Slabi trendi v javnih financah se poznajo tudi pri bonitetnih ocenah Slovenije. Te so se v zadnjem letu znižale, kar bo v bodoče še podražilo zadolževanje.

Tabela 3: Glavni statistični indikatorji za slovensko gospodarstvo od leta 2007 do 2011

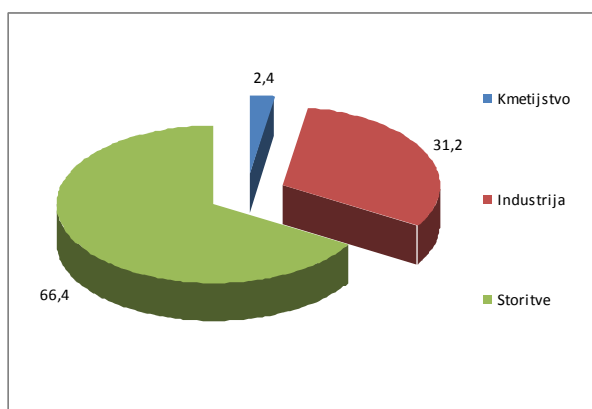
	2007	2008	2009	2010	2011
BDP (tekoče cene, v mlrd. €)	34,56	37,28	35,31	35,42	35,95
BDP per capita (v €)	17.120	18.437	17.295	17.286	17.976
Rast BDP (v %)	6,9	3,6	-8,0	1,4	1,5
Stopnja inflacije (letno povprečje v %)	3,6	5,7	0,9	1,8	1,6
Stopnja nezaposlenosti (v %)	7,7	6,7	9,1	10,7	11,8
Javni dolg (v %)	23,1	21,9	35,3	38,8	45,5
Uvoz (v mlrd. €)	-21,5	-23,0	-17,1	-19,9	-10,9
Izvoz (v mlrd. €)	19,4	19,8	16,0	18,2	10,3
Kratkoročna obrestna mera (v %)	10,78	10,85	9,37	8,59	8,78
Delež prebivalstva pod pragom revščine (v %)	11,5	12,3	11,3	-	-

Vir: Prirčeno po UMAR, Ekonomsko ogledalo oktober 2011, 2011; SURS, SI-Stat podatkovni portal, 2011; Brazil, 2011; CIA, World Factbook, 2011.

2.3 Gospodarska struktura Slovenije

Slovenija se v zadnjih desetletjih spreminja iz industrijske v postindustrijsko družbo. Delež storitev je že presegel 2/3 BDP-ja, a predvsem na račun kmetijstva, katerega delež je le 2,4 %. Pomen industrije ostaja velik, predvsem za slovenski izvoz.

Slika 4: Struktura slovenskega BDP po sektorjih v %

Vir: CIA, World Factbook, 2011.

2.3.1 Kmetijstvo

Po podatkih iz leta 2010 je kmetijstvo, skupaj z ribištvom in gozdarstvom, prispevalo 2,4 % ustvarjenega BDP-ja ter zaposlovalo 8,7 % delovne sile. Precejšnja razlika med obema kazalnikoma kaže na nizko produktivnost dela v kmetijskem sektorju. Nizka produktivnost, razdrobljenost površin, urbanizacija in opuščanje kmetijske dejavnosti so glavni vzroki, da Slovenija prehransko ni samozadostna. To pomeni, da je Slovenija neto uvoznik večine kmetijskih proizvodov, razen živih živali, izdelkov iz mesa ter oljnih semen in plodov. V zadnjih dveh letih se sicer zunanjetrgovinski primanjkljaj na področju agroživilstva zmanjšuje, potem ko je do leta 2008 strmo rasel.

Za slovensko kmetijstvo je značilno veliko število manjših kmetijskih gospodarstev, ki so seveda manj produktivna in konkurenčna od velikih. V zadnjih letih se sicer povečuje število gospodarstev večjih od 20 ha, a se povprečna velikost gospodarstva že od leta 2003 ni pretirano spremenila. Leta 2000 so gospodarstva večja od 20 ha pokrila 16,9 % vse kmetijske zemlje v uporabi (KZU), leta 2010 pa že 29 %. V istem obdobju se je povprečna velikost kmetijskega gospodarstva povečala iz 5,6 ha na 6,4 ha, kar pomeni povečanje za 14 %. Podrobnejši pogled nam pove, da se je večina tega povečanja zgodila do leta 2003 (6,3 ha), od tedaj naprej pa povprečna velikost ostaja bolj ali manj enaka. Hitrejše prestrukturiranje je opaziti pri živinorejskih gospodarstvih. Tu se število glav velike živine (GVŽ) na gospodarstvo enakomerno povečuje, najbolj izrazito pa pri govedu. Povprečno število GVŽ na gospodarstvo, se je iz 6,1 leta 2000 povečalo na 7,1 leta 2010.

Slovenija je ena najbolj pogozdenih držav v Evropi, saj gozdovi pokrivajo več kot polovico njenega ozemlja. Posledično Slovenija razpolaga z velikim lesnim fondom, ki pa sam po sebi državi še ne prinaša dodane vrednosti. Slovenija ima namreč velike rezerve na področju lesno-predelovalne industrije. Velik del lesa tako izvozi v surovi, neobdelani obliki, kot hlodovino ali kot les za kurjavo, kar prinaša zelo malo dodane vrednosti. Veliko vlogo pri tem igra predvsem visoka konkurenčnost avstrijske lesne industrije v primerjavi s slovensko. Ponuja višje odkupne cene za les, katerim slovenska podjetja ne morejo konkurirati, je visoko produktivna, za povrh pa odpadke pri predelavi uporabijo in iz njih pridelujejo električno energijo (Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, 2011).

2.3.2 Industrija

Slovenska industrija je šla v obdobju po osamosvojitvi skozi težko obdobje velikih sprememb. V bivši državi je bila Slovenija najrazvitejša republika, katere industrijski sektor je bil gospodarsko gonilo. Relativno zaprto socialistično gospodarstvo je slovenskim podjetjem zagotavljalo trge in jih varovalo pred tujo konkurenco. Po osamosvojitvi se je trg odprl in mnoga podjetja so se znašla v težavah. Svoja dotedanja tržišča so izgubila zaradi vojn, za uspešen nastop na mednarodnih trgih, pa niso bila dovolj konkurenčna. Tako je prišlo do propada precejšnjega števila delovno intenzivnejših podjetij, ki so bila v prejšnjem sistemu največji zaposlovalci in hrbtenica gospodarstva. Propad teh podjetij se je ponekod zgodil

kmalu po osamosvojitvi, druga pa so s pomočjo države obratovala še naprej, čeprav je bilo to ekonomsko pogosto neupravičeno.

Tekom tranzicije so propadle velikane začela nadomeščati manjša, a konkurenčnejša podjetja. Ta so se razvila predvsem v podizvajalce za večja podjetja iz tujine. Tako je veliko število slovenskih podjetij del verige nemških avtomobilskih proizvajalcev, na primer Volkswagna. Zanje proizvajajo razne avtomobilске komponente, od sedežnih prevlek do sistemov za vžig motorjev. To jih seveda postavlja v precejšnjo odvisnost od svojih naročnikov, kar se je pokazalo ob nastopu krize, ko so se naročila drastično zmanjšala, slovenska podjetja pa tega izpada niso bila sposobna amortizirati na drugih trgih. Poleg podjetij, ki delujejo kot proizvajalci polizdelkov, velja omeniti tudi nekaj podjetij, ki proizvajajo za končno porabo. Med temi so največja Gorenje, katerega glavna dejavnost je proizvodnja električnih gospodinjskih aparatov, Revoz, podružnica francoskega avtomobilskega proizvajalca Renaulta, farmacevtski podjetji Krka in Lek ter proizvajalec pnevmatik Sava. Pred gospodarsko krizo je pomemben del slovenskega gospodarstva predstavljal tudi gradbeni sektor, za katerega pa se je izkazalo, da je bil med drugim predimenzioniran. Cvetel je v času gradnje avtocestnega križa in splošne konjunktore v gospodarstvu, ko se je gradilo veliko stanovanj in druge infrastrukture. Z nastopom krize je večina največjih gradbenih podjetij propadla oziroma so v fazi stečaja.

Energetika

Slovenija nima bogatih nahajališč energentov. Nekaj je premoga, ki pa ni najvišje kvalitete, tako da morajo za obratovanje termoelektrarne dodajati uvožen premog z višjo kurilnostjo. Tudi vse potrebe po nafti in njenih derivatih Slovenija pokriva z uvozom. V letu 2010 je energetska odvisnost Slovenije znašala 48 %. Ostalih 52 % se pridobi iz domačega premoga, jedrske elektrarne Krško, hidroelektrarn ter drugih obnovljivih virov energije. Delež obnovljivih virov je znašal 30 %, od tega kar 95 % iz hidroelektrarn. To pomeni, da ima Slovenija še velike rezerve na področju drugih obnovljivih virov, predvsem biomase, bioplina in fotovoltaike. Proizvodnja slednjih dveh se je v letu 2010 povečala za največ med vsemi, 117 oziroma 222 %, še vedno pa predstavljata manj kot pol odstotka celotne proizvedene elektrike v Sloveniji (SURs, 2011).

Poleg spodbujanja rabe obnovljivih virov, manjših energetske objekto ter energetske varčnosti, ima slovenska vlada v načrtu še nekaj večjih investicij v energetske samooskrbo države. Trenutno je že v teku projekt izgradnje novega, sodobnejšega in zmogljivejšega bloka Termoelektrarne Šoštanj, ki pa med okoljevarstveniki sproža številne polemike in pomisleke. V načrtu je tudi gradnja večih hidroelektrarn na Savi, medtem ko so načrti za drugi blok nuklearke v Krškem, glede na to da se že gradi termoelektrarna, manj verjetni.

2.3.3 Storitve

Največji delež slovenskega BDP zavzema terciarni sektor, ki zaposluje tudi največ ljudi. Največji delodajalec v državi je trgovska družba Mercator z več kot 10.000 zaposlenimi. Med trgovskimi podjetji je še nekaj pomembnih, na primer Engrotuš in Merkur. Mercator in Merkur imata dokaj razvejano mednarodno trgovsko mrežo, predvsem Mercator je eden

največjih trgovcev v regiji jugovzhodne Evrope. Merkur je bil močno prizadet v času krize, kar je do nadaljnjega ohromilo njegovo širitev. Druge pomembne panoge so bančništvo, telekomunikacije, turizem ter transport in logistika. Bančni sektor je v Sloveniji v hudih težavah po nastopu krize. V bilancah ima obilo slabih terjatev, kar mu niža bonitetno oceno in draži zadolževanje na mednarodnih finančnih trgih. Posledično se banke obnašajo konservativno, kar je v Sloveniji povzročilo kreditni krč. Telekomunikacijski trg v veliki meri obvladuje državno podjetje Telekom Slovenije, ki ima približno 50 % tržni delež. Medtem ko se mu v Sloveniji tržni deleži počasi zmanjšujejo, s čimer izgublja svoj do nedavnega monopolni položaj, se poskuša širiti na druge trge, predvsem v jugovzhodno Evropo, kjer kupuje deleže v različnih lokalnih telekomunikacijskih podjetjih.

Turizem

Kot vsa druga področja je kriza prizadela tudi turizem, ki pa ostaja perspektivna panoga. V letu 2009 je bil zabeležen padec nočitev za več kot 3 %, pri čemer se je zmanjšalo samo število tujih turistov, medtem ko se je število domačih gostov celo povečalo. V letu 2010 je skupno število nočitev še enkrat padlo, a tokrat je bilo tujcev več, število domačih gostov pa je upadlo za 4,1 %. Glavni adut slovenskega turizma je velika raznovrstnost na ozemeljsko zelo majhnem območju. V zadnjih letih se Slovenija predstavlja predvsem kot zelena turistična destinacija za aktiven oddih. Pomemben segment turistične ponudbe so zdravilišča, ki beležijo rast obiska navkljub kriznim letom. Tu pa so še druge oblike turizma, kot so obmorski, igralniški ter zimskošportni turizem.

Promet

Geografska lega Sloveniji zagotavlja odlične pogoje za razvoj prometnega sektorja. Slovensko morje predstavlja najhitrejši dostop do Sredozemskega morja za celo vrsto srednjeevropskih držav. Prek njenega ozemlja potekajo trgovske poti med zahodno in vzhodno Evropo ter med jugovzhodno in srednjo Evropo. Te danosti je Slovenija različno dobro izkoristila. Luka Koper je iz majhnega pristanišča zrasla v najpomembnejše pristanišče v Severnem Jadranu. S pravim razvojnim načrtom bo prihodnost pristanišča lahko še bolj svetla. Dobro deluje tudi edino slovensko mednarodno letališče Aerodrom Ljubljana, ki ima v načrtu širitev in vzpostavitev regijskega logističnega centra. Pri tem velja omeniti, da je za razliko od letališča v težavah nacionalni letalski prevoznik Adria Airways, ki že nekaj let posluje z izgubo.

Precej slabše se Slovenija odreže pri drugih oblikah transporta. Avtocestni križ je sicer velika pridobitev, ki pomeni ogromno za povezanost Slovenije, a se stalno pojavljajo vprašanja, ali ni bil morda preplačan. Poleg tega predstavlja preveč cestnega prometa okoljsko težavo ter težave povezane z vzdrževanjem omrežja. Delno bi avtoceste lahko razbremenili prek železniškega prometa, ki pa je v Sloveniji povsem zastarelo. Vse železnice so enotirne, pripadajoča infrastruktura je dotrajana in tudi nacionalni železniški prevoznik iz leta v leto posluje z izgubo. Slovenske železnice sicer zaposlujejo več kot 7.000 ljudi in so drugi največji delodajalec v državi, a državljanom žal niso v stanju ponuditi sodobnih, hitrih, udobnih in čistih storitev.

3 OBSTOJEČE SODELOVANJE Z BRAZILIJO

3.1 Meddržavni sporazumi in pogodbe

Dvostranski sporazumi med Republiko Slovenijo in Zvezno Republiko Brazilijo so:

- Uredba o ratifikaciji Sporazuma o vzpostavitvi diplomatskih odnosov med Republiko Slovenijo in Federativno republiko Brazilijo (Ur.l. RS, št. 3-14/1993),
- Zakon o ratifikaciji Sporazuma o trgovinskem in gospodarskem sodelovanju med Vlado Republike Slovenije in Vlado Zvezne Republike Brazilije (BBRTGS) (Ur.l. RS, št. 29-94/1999),
- Zakon o ratifikaciji Okvirnega sporazuma o znanstvenem in tehnološkem sodelovanju med Vlado Republike Slovenije in Vlado Federativne republike Brazilije (BBRZTS) (Ur.l. RS, št. 10-35/1999),
- Uredba o ratifikaciji Sporazuma med Ministrstvom za visoko šolstvo, znanost in tehnologijo (MVZT) Republike Slovenije in Državnim svetom za znanstveni in tehnološki razvoj (CNPq) Federativne republike Brazilije (Ur.l. RS, št. 5-19/2009),
- Uredba o ratifikaciji Sporazuma med Vlado Republike Slovenije in Vlado Federativne republike Brazilije o opravljanju pridobitne dejavnosti vzdrževanih družinskih članov osebja diplomatskih predstavništev ali konzulatov (Ur.l. RS, št. 4-27/2010)

Poleg navedenih meddržavnih sporazumov je za gospodarsko sodelovanje pomemben tudi Sporazum o medsebojnem sodelovanju med Javno agencijo Republike Slovenije za podjetništvo in tuje investicije (JAPTI) in Brazilsko agencijo za promocijo izvoza (APEX), ki sledi prejšnjima tovrstnima sporazumoma med Gospodarsko zbornico Slovenije (GZS) ter International Chamber of Brazil leta 1993 in podobnim združenjem zvezne države Minas Gerais (FIEMG). Omeniti velja še sporazume, ki jih je z Brazilijo sklenila EU. Dogovori in ugodnosti, ki jih vsebujejo, veljajo tudi za slovenska podjetja in državljane. Glavni okvir za odnose med EU in Brazilijo predstavlja sporazum med EU in Mercosurjem (*Mercado Común Suramericano*) iz leta 1995, ki je v veljavi od leta 1999.

3.2 Blagovna menjava

Blagovna menjava med državama je v zadnjem desetletju porasla, a še vedno predstavlja majhen delež njune skupne mednarodne trgovine. Za Slovenijo predstavlja trgovina z Brazilijo približno 0,2 % vsega izvoza in 0,3 % uvoza, za Brazilijo pa so ti deleži še veliko manjši. Podatki iz prve polovice leta 2011 obetajo doslej rekordno menjavo med državama. Ta bo šla predvsem na račun brazilskega izvoza, ki je v polletnem obdobju že presegel celoletno vrednost prejšnjega leta. Tudi slovenski izvoz raste, a po občutno nižji stopnji. Trgovinska bilanca med državama se bo tako še bolj nagnila v korist Brazilije.

Tabela 4: Blagovna menjava med Slovenijo in Brazilijo (v 000 €)

	Izvoz v Brazilijo	Uvoz iz Brazilije	Skupna menjava	Trgovinski saldo
2000	23.861	46.191	70.052	-22.330
2007	21.602	105.896	127.498	-84.294
2008	28.148	76.089	104.237	-47.941
2009	24.286	64.455	88.741	-40.169
2010	34.448	63.408	97.856	-28.960
2011 (pol leta)	18.070	66.099	84.169	-48.029

Vir: Prirejeno po SURS, SI-Stat podatkovni portal, 2011.

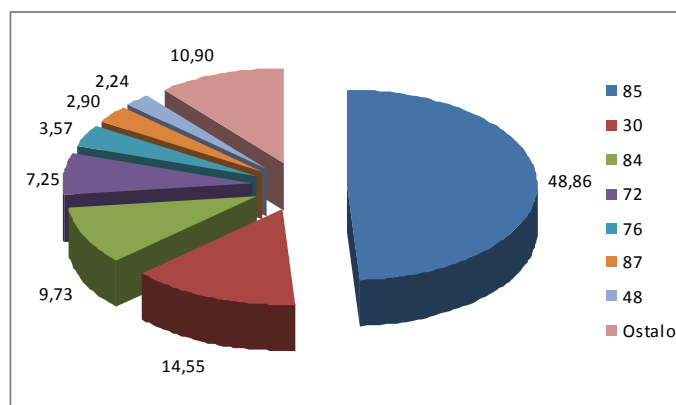
Slovenski izvoz v Brazilijo

Slovenski izvoz v Brazilijo z manjšimi odstopanji kaže lepo sliko slovenskega izvoznega gospodarstva. Izvaža industrijske izdelke, predvsem električne naprave, jeklarske proizvode in farmacevtske proizvode. Od pomembnejših slovenskih izvoznih skupin izdelkov se v Brazilijo manj izvažajo le avtomobili in njihovi deli, ki spadajo pod poglavje 87. To je razumljivo, saj ima Brazilija zelo specifičen avtomobilski trg. Praktično vsi avtomobili se proizvedejo na brazilskih tleh, prilagojeni brazilskim standardom in značilnostim trga. Tako je tudi podizvajalcem smiselno svojo proizvodnjo prestaviti bliže avtomobilskim tovarnam, s čimer nehamo biti izvozniki.

Skoraj polovico slovenskega izvoza v Brazilijo je leta 2010 odpadlo na izdelke iz klasičnega poglavja 85. Sem spadajo električni stroji in oprema ter njihovi deli, aparati za snemanje ali reprodukcijo slike in zvoka ter deli in pribor za te izdelke. Znotraj te skupine izvaža Slovenija paleto različnih proizvodov, največ pa prispevajo deli za rotacijske električne stroje in oprema za razsvetljavo in vizualno signalizacijo. Velik delež izvoza predstavljajo tudi zdravila, od katerih jih je približno polovica namenjena prodaji na drobno. Ostali pomembnejši izvozni artikli so deli hidravličnih turbin, električna oprema za vžiganje motorjev, razni izdelki iz legiranega jekla, aluminijasti prah in lusnine, ročna orodja, električni upori, deli za motorna vozila ter izdelki iz papirja in kartona.

Izvoz v Brazilijo je, z izjemo leta 2009, v zadnjih letih stabilno rasel in vse kaže, da bo tako tudi v bodoče. V prvi polovici leta 2011 je bil izvoz v Brazilijo za 13,9 % večji kot v enakem obdobju lani. Toda to povečanje je vseeno manjše od povečanja skupnega slovenskega izvoza, ki znaša 14,9 % (SURs, 2011).

Slika 5: Struktura slovenskega izvoza v Brazilijo po skupinah proizvodov v %

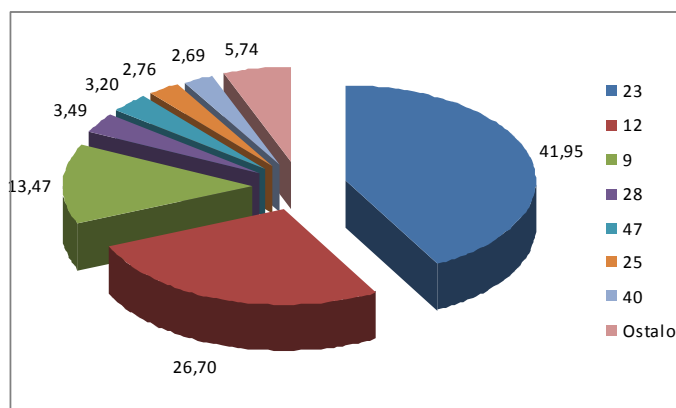
Legenda: *85 - Električni stroji in oprema ter njihovi deli, aparati za snemanje ali reprodukcijo slike in zvoka ter deli in pribor za te izdelke; 30 - Farmacevtski proizvodi; 84 - Jedrski reaktorji, kotli, stroji in mehanske naprave, njihovi deli; 72 - Železo in jeklo; 76 - Aluminij in aluminijasti izdelki; 87 - Vozila, razen železniških ali tramvajskih tirnih vozil, ter njihovi deli in pribor; 48 - Papir in karton, izdelki iz papirne mase, papirja ali kartona.

Vir: Prirejeno po SURS, SI-Stat podatkovni portal, 2011.

Brazilski izvoz v Slovenijo

Za razliko od Slovenije, Brazilija izvažata predvsem kmetijske pridelke in surovine. Brazilskega izvoza v Slovenijo je precej manj diverzificiran, saj tri najpomembnejše dobrine – oljne pogače, soja in kava – pokrijejo več kot 80 % vsega izvoza v Slovenijo. Precej manjše deleže imajo vodik, žlahtni plini in druge nekovine, kemična lesna celuloza ter kaolin in druge kaolinske gline. Visoka vrednost brazilskega izvoza v Slovenijo v prvi polovici leta 2011 je predvsem posledica povečanja izvoza oljnih pogač in soje, ki sta do julija 2011 že presegle vrednosti celotnega leta 2010 za 22 % oziroma 48 %. Izvoz izdelkov iz kavčuka se je povečal za skoraj 20 %, največji vzpon pa beleži sladkor, katerega izvoz do julija 2011 je kar 37-krat večji kot v letu 2010. Večino oljnih pogač in soje Slovenija izvozi naprej, oljne pogače predvsem na Madžarsko, sojo pa v Italijo. Slovenija tako za Brazilijo predstavlja predvsem dostopno točko do držav Srednje Evrope, manj izvoza pa je namenjenega neposredni potrošnji.

Slika 6: Struktura brazilskega izvoza v Slovenijo po skupinah proizvodov v %

Legenda: *23 - Ostanke in odpadki živilske industrije, pripravljena krma za živali; 12 - Oljna semena in plodovi, razno zrnje, semena in plodovi, industrijske in zdravilne rastline, slama in krma; 09 - Kava, pravi čaj, mate čaj in začimbe; 28 - Proizvodi kemične industrije ali podobnih industrij; 47 - Celuloza, lesna ali iz drugih vlaknastih celuloznih materialov, papirni ali kartonski odpadki in ostanke; 25 - Sol, žveplo, zemljine in kamen, sadra, apno in cement; 40 - Kavčuk in proizvodi iz kavčuka in gume.

Vir: Prirjeno po SURS, SI-Stat podatkovni portal, 2011.

3.3 Investicije

Neposredne investicije med državama so bile v preteklosti še skromnejše od blagovne menjave in zato tudi relativno manj pomembne za obe gospodarstvi. V letu 2010 so neposredne naložbe Slovenije v Braziliji predstavljale le 0,12 % vseh naložb v tujini, naložb v nasprotni smeri pa po podatkih Banke Slovenije sploh ni. Leto prej je bil ta delež za slovenske naložbe pod 0,09 %. Rast deleža je tako posledica povečanja naložb v Braziliji, kot tudi upada skupne vrednosti slovenskih neposrednih naložb v tujini.

Slovenske investicije v Braziliji

Slovenska podjetja so imela leta 2010 v Braziliji za 6,6 milijona € naložb, kar je za 35 % več kot leto prej (Banka Slovenije, 2011). Glavne slovenske naložbe v državi imajo podjetja Prevent Global (Prevent Thierry Brasil Ltda.), Kolektor, Iskra Avtoelektrika (Iskra do Brasil Autoeletrica Ltda.) in Metal Ravne (Quantum International Business Corp.), služijo pa predvsem kot dobavitelji hitro rastoči brazilski avtomobilski industriji.

Prva in najpomembnejša slovenska investicija v Braziliji je podružnica Preventa iz Slovenj Gradca. Avtomobilske prevleke za brazilski trg je začela izdelovati leta 2001. V tovarni je zaposlenih 600 brazilskih delavcev. Po tem, ko je matično podjetje zašlo v stečaj, bi morala biti brazilaska podružnica prodana na javni dražbi z izklicno ceno 4,85 milijona €, vendar zaenkrat do realizacije še ni prišlo in podjetje ostaja pod okriljem Prevent Globala. Podjetje bi se lahko znašlo v težavah, če ne bi dobilo pravih lastnikov, saj proizvajajo le za južnoameriške podružnice Volkswagna. Tako bi bilo za njih najbolje, da jih kupi nek dobavitelj tega nemškega koncerna.

4 DEJAVNIKI VPLIVA NA SODELOVANJE

4.1 Pozitivni dejavniki

Rast brazilskega povpraševanja

Del privlačnosti brazilskega trga se da razložiti z demografijo. Letna rast prebivalstva je z 1,134 % visoka, zlasti če jo primerjamo z BRIC državami – rast indijskega prebivalstva je približno 1,344 % letno, kitajskega 0,5 %, rusko prebivalstvo pa je celo v upadanju. Brazilsko prebivalstvo je mlado, saj je 26,2 % prebivalcev starih manj kot 15 let, kar je približno dvakrat večji delež kot v Sloveniji. Povprečna starost v Braziliji je v letu 2011 29,3 leta, v Sloveniji pa malo čez 40 let. Čeprav je v Braziliji prisoten jasen trend staranja prebivalstva, ki je posledica podaljševanja življenjske dobe na račun izboljšanih življenjskih pogojev ter boljše zdravstvene oskrbe, pa bo vsaj do leta 2040 večino še vedno predstavljala starostna skupina med 15 in 44 leti (IBGE, 2011). To zagotavlja, da bo Brazilija v prihodnjih desetletjih eden najzanimivejših zaposlitvenih in potrošniških trgov na svetu.

Brazilija ima eno najmanj enakomernih porazdelitev dohodkov v svetovnem merilu. Najvišji sloji so vselej predstavljali privlačen trg, medtem ko je bil srednji sloj predvsem zaradi neprestanih gospodarskih pretresov šibek, najrevnejši sloj pa kot potrošniški sploh ni bil aktualen. Visoka gospodarska rast v zadnjih letih in pa aktivna vladna politika na področju zmanjševanja revščine sta prinesli napredek. Brazilski srednji sloj je močnejši kot kdajkoli prej, njegovo kupno moč pa dodatno spodbuja močna domača valuta. Tudi revščina se je v zadnjem desetletju občutno zmanjšala, in sicer za skoraj 15 odstotnih točk. Ti ljudje, ki so tako ali drugače ubežali revščini, si prvič v življenju lahko privoščijo bivališča, prevozna sredstva in druge dobrine. Podjetja so tako pridobila milijone novih potrošnikov in temu se prilagaja tudi ponudba. Ta mora sedaj večjo pozornost namenjati tudi kupcem s spodnjega dela dohodkovne krivulje.

Tabela 5: Stopnje rasti domačega povpraševanja ter nekaterih njegovih komponent v Braziliji po letih (v %)

	2006	2007	2008	2009	2010	2011*	2012*	2013*
Rast zasebne potrošnje	5,2	6,1	5,7	4,2	7,0	4,6	4,4	5,1
Rast javne potrošnje	2,6	5,1	3,1	3,9	3,3	3,0	3,3	4,2
Rast investicij	9,8	13,8	13,6	-10,4	22,0	7,0	7,5	8,5
Rast celotnega domačega povpraševanja	5,5	7,7	7,1	-0,2	9,9	4,1	4,9	5,8
Rast industrijske proizvodnje	2,9	5,9	2,9	-7,3	10,5	4,0	4,0	4,5

Vir: Predstavitev države, 2011.

Rast investicij v Braziliji

Nizka stopnja investicij bi lahko postala ozko grlo za brazilsko rast. Rastoče gospodarstvo potrebuje spremljajočo energetska, prometno in drugo infrastrukturo. V petletnem povprečju do leta 2010 je bilo razmerje investicij proti BDP-ju 17%, kar je v primerjavi z ostalimi BRIC državami malo. Na Kitajskem je ta delež 44 %, v Indiji 38 % ter v Rusiji 24 %. Za Brazilijo je značilna nizka stopnja varčevanja, kar kažejo podatki iz tabele 5. V primerjavi s Slovenijo imajo kar za 4 odstotne točke nižjo letno stopnjo varčevanja. Za prihodnja leta je napovedana povišana investicijska aktivnost, ki je predvsem povezana z že omenjenima velikima dogodkoma, ki ju bo država gostila v letih 2014 in 2016.

Tabela 6: Stopnje investicij in varčevanja za Brazilijo in Slovenijo po letih (v % BDP)

Leto	Brazilija		Slovenija	
	Stopnja investicij	Stopnja varčevanja	Stopnja investicij	Stopnja varčevanja
2007	18,33	18,44	31,84	27,01
2008	20,69	18,98	31,95	25,26
2009	16,51	14,96	22,63	21,33
2010	19,25	16,98	22,67	21,84
2011*	19,82	17,33	23,18	21,47
2012*	20,55	17,64	23,59	21,53
2013*	21,26	17,95	24,03	21,86
2014*	21,63	18,08	24,41	22,09
2015*	21,98	18,42	24,80	22,59
2016*	22,34	18,78	25,06	22,97

Legenda: * napoved

Vir: World Economic Outlook Database, 2011.

Poleg teh športnih dogodkov bosta za rast investicij ključna odkritje in izkoriščanje globokomorske nafte ter vladni program za pospeševanje rasti (PAC – *Programa de Aceleração de Crescimento*). Carvalho, Pardelli, Paiva, Daripa, De Alba, Martinez de Olcoz Cerdan in Sebrell (2010) so mnenja, da bo Brazilija, če bo hotela še naprej rasti po 5 % stopnjah, morala podvojiti svoje izdatke za investicije v infrastrukturo, iz 2,1 % na 4 % letno. Za večino brazilskih investicij je zaslužen zasebni sektor, pri infrastrukturi pa je država polovično udeležena, kar ji lahko povzroči težave na fiskalnem področju, v kolikor ne bo izdatkov uravnotežila na drugih področjih.

Glavne investicije v prihodnjih letih lahko razdelimo na 4 področja, in sicer na energetska, prometno, telekomunikacijsko, pri tej je velik poudarek na širitvi širokopasovnega omrežja, ter na področje izboljšanja življenjskih pogojev, ki je predvsem vezano na program PAC. V prvi sklop spadajo nove hidroelektrarne (San Antonio, Jirau in Belo Monte), nadgraditev nuklearke Angra III ter preko 70 novih vetrnih elektrarn. Omeniti je potrebno tudi velike investicije naftnega velikana Petrobrasa v odkrivanje in izkoriščanje globokomorske nafte. Na področju prometa so v ospredju avtoceste, železnice in pristanišča. Pri avtocestah gre predvsem za vzdrževanje obstoječega omrežja in podeljevanje koncesij za upravljanje zasebnikom, medtem ko so železniška mreža in pristanišča potrebni nadgradnje in obnove. Za ti dve področji je predvidena tudi najvišja letna rast investicij, skoraj 25 % za železnice in slabih 13 % za pristanišča. Avtoceste so medtem najdonosnejše infrastrukturno področje za

vlaganje, saj imajo pričakovan ROE blizu 30 %. Nekaj teh investicij je tudi ključnih za uspešno izvedbo športnih dogodkov. Taka je na primer izgradnja hitre železnice med Sao Paulom in Rio de Janeirom, ki naj bi jo zaključili do leta 2014. Zadnji sklop investicij pa je usmerjen predvsem v izboljšavo življenjskega okolja za revnejše sloje. Tako se urejajo sanitarne razmere na najrevnejših območjih, zavarovanje poplavnih območij, gradijo se socialna stanovanja, omogoča se dostop do vode in elektrike (Carvalho et al., 2010).

Krepitev brazilske pozicije v svetovnem gospodarstvu

Brazilijska je ena od bodočih gospodarskih in geopolitičnih velesil (BRICS) in išče nove trge za svoj izvoz ter alternativne poti do njih. Slovenija je, spričo svoje majhnosti, bolj kot trg zanimiva kot pot do drugih trgov. Brazilijska ima izobilje srednjeročno ključnih surovin, kot sta nafta in železo, obenem pa je tudi ena največjih svetovnih izvoznic hrane in drugih kmetijskih proizvodov. Pri tem je treba poudariti, da je EU največji brazilski izvozni trg in da je Brazilijska glavna dobaviteljica hrane za EU.

Brazilsko gospodarstvo dobiva vse večjo moč tudi kot investitor na tujem in ne samo kot prejemnik tujih neposrednih investicij. Pri tem jim pomaga močna domača valuta. Leta 2009 je imela Brazilijska za 56,3 milijarde neposrednih investicij v EU. Večino teh investicij se je v Evropo prelilo v letih 2007 in 2008, 24,7 oziroma 10 milijard.

Politične aktivnosti za krepitev gospodarskih stikov

Čeprav gojita Slovenija in Brazilijska diplomatske stike že vse od priznanja slovenske samostojnosti leta 1992, sta veleposlaništvi državi odprli šele v zadnjih letih, Brazilijska leta 2008 v Ljubljani, Slovenija pa šele 2010 v Brasilii. Pred tem sta imeli državi druga pri drugi zgolj konzularna predstavništva. Odprt je bil tudi gospodarski oddelek veleposlaništva, ki ima pisarno v Sao Paulu. Pomemben je tudi že omenjeni sporazum med JAPTI-jem in APEX-om ter državniški in drugi uradni obiski v zadnjih letih. Te aktivnosti so del širše kampanje slovenske diplomacije, ki si v zadnjih letih prizadeva odpirati vrata slovenskemu gospodarstvu prek tako imenovane gospodarske diplomacije. V okviru te je diplomacija vzpostavila redne stike s slovenskimi izvozniki, raznimi zbornicami in združenji ter razvojnimi agencijami. Uvajati so začeli poslovne pisarne in ustanovili Strokovni svet za gospodarsko diplomacijo ter Sklad za gospodarske projekte (Ministrstvo za zunanje zadeve, 2011).

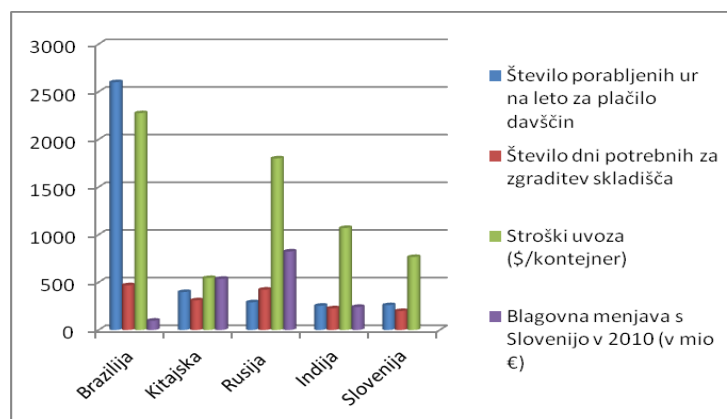
Naraščajočega pomena Brazilijske se zaveda tudi EU, ki v zadnjih letih vlaga še več energije v izboljšanje in poglobljanje odnosov z Brazilijsko. Leta 2007 se je odvil prvi skupni vrh EU in Brazilijske v Lizboni, letos oktobra pa je bil v Bruslju na sporedu peti po vrsti. Med pomembnejšimi dvostranskimi sporazumi bi izpostavil Sporazum o znanstvenem in tehnološkem sodelovanju ter Sporazum o sodelovanju na področju raziskav fuzijske energije, ki pa še ni stopil v veljavo. Pogajanja o brezcarinskem režimu med Mercosurjem, katerega članica je Brazilijska in EU, so bila zaenkrat neuspešna.

4.2 Negativni dejavniki

Zahtevno poslovno okolje v Braziliji

Med glavne dejavnike, ki zavirajo intenzivnejše gospodarsko sodelovanje med državama, štejem oddaljenost, zgodovinsko nenavezanost, jezikovne in kulturne razlike ter predvsem zahtevnost regulatornega okolja v Braziliji. Po raziskavi Doing Business, ki ocenjuje in razvršča države glede na enostavnost opravljanja podjetniške dejavnosti, je Brazilija v zadnjem letu padla za 6 mest in se uvrstila na 126. mesto (*Ease of Doing Business in Brazil, 2011*). Najslabše se je Brazilija uvrstila na področju plačevanja davkov, sledijo stečajni postopki, postopki pridobivanja gradbenih dovoljenj ter uvozno-izvozni postopki. Glavna težava brazilskega davčnega sistema ni visoka obdavčenost, temveč predvsem čas, ki ga podjetja porabijo za izračun in plačilo davkov, kar kaže slika 7. Ta zapletenost je posledica dejstva, da si davčne pristojnosti v Braziliji delijo zvezna vlada, vlade zveznih držav in tudi občine.

Slika 7: Primerjava Brazilije z državami BRIC in Slovenijo po raziskavi Doing Business

Vir: *Ease of Doing Business in Brazil, 2011*; SURS, SI-Stat podatkovni portal, 2011.

SKLEP

Menim, da mora slovensko gospodarstvo razširiti svoj krog izvoznih trgov in gospodarskih partnerjev. Med najbolj dinamičnimi gospodarstvi na svetu je v zadnjih letih tudi Brazilija, s katero pa Slovenija skromno sodeluje. V diplomskem delu sem analiziral gospodarstvi Slovenije in Brazilije ter njuno medsebojno sodelovanje, da bi bolje razumel, zakaj je temu tako ter ali obstaja perspektiva za zvišanje ravni tega sodelovanja.

Brazilija je dolgo veljala za ekonomsko nestabilno državo, katere glavna težava je bila podivjana inflacija. Po izvedbi *Plana Real* leta 1994, ki ji je prinesel stabilno valuto in umiril inflacijo, je začela svoj gospodarski preporod, katerega glavni gonili sta velik priliv tujega kapitala ter rast izvoza. Pomembno vlogo je imel tudi tehnološki napredek, ki je iz države uvoznice hrane in energentov, prek raziskav v kmetijstvu, področju obnovljivih virov energije

ter globokomorskih odkritij nafte, napravil neto izvoznico teh dobrin. Omeniti je treba tudi napredek, ki ga v zadnjih letih Brazilija dosega na področjih zmanjšanja revščine in izboljšanja življenjskih razmer za najrevnejše sloje prebivalstva. Vse naštetu, v povezavi z mlado in naraščajočo populacijo, dela Brazilijo za enega najzanimivejših trgov in eno najpomembnejših izvoznic v prihodnjih desetletjih.

V tej luči se mi zdi pomembno, da Slovenija s to državo goji čim boljše stike na vseh področjih. Žal so na gospodarskem področju ti stiki dokaj skromni, zlasti če jih primerjamo z drugimi državami iz skupine BRIC. Večina blagovne menjave med državama odpade na brazilski izvoz, ki ga sestavljajo predvsem oljne pogače, soja, kava in sladkor. Slovenski izvoz je bolj raznovrsten, sestavljajo ga predvsem električne naprave in njihovi deli, zdravila, deli hidravličnih turbin ter izdelki iz železa, jekla in aluminija. Še skromnejša od blagovne menjave je investicijska aktivnost med državama, saj brazilskih investicij v Sloveniji ni, slovenska podjetja pa imajo v Braziliji le za dobrih 6 milijonov investicij.

Del razlogov za majhen obseg sodelovanja med državama leži v oddaljenosti in dejstvu, da za razliko od nekaterih drugih evropskih držav, Slovenija z Brazilijo nima ne kolonizatorskih, ne emigracijskih vezi. Toda pomembnejši se mi zdijo ekonomski razlogi, v preteklosti na primer brazilska finančna nestabilnost, v zadnjem času pa ovire ležijo predvsem v zahtevnosti in specifičnosti brazilskega poslovnega okolja ter majhnosti slovenskih podjetij.

Navkljub oviram pa je v zadnjih letih opazen pozitiven trend v sodelovanju med državama. Ta gre predvsem na račun tega, da je Luka Koper ena od vstopnih točk v EU za brazilsko blago, katerega količina se bo v prihodnjih letih še povečevala. Temu razvoju bo moralo slediti tudi pristanišče ob podpori države, ter druga logistična podjetja. Slovenski izvoz je odvisen predvsem od povpraševanja v Braziliji, ki bo v prihodnjih letih še raslo. To pa je vzpodbuda za podjetja z vsega sveta, kar predstavlja veliko konkurenco za mala in srednje velika slovenska podjetja.

LITERATURA IN VIRI

1. Baer, W. (2001). *The Brazilian economy: growth and development* (5th ed.). Westport: Praeger Publishers.
2. Banka Slovenije. (2011). Neposredne naložbe 2010. Najdeno 14. oktobra 2011 na spletnem naslovu <http://www.bsi.si/iskalniki/ekonomski-odnosi-s-tujino.asp?MapaId=230&Nalozbe=True&Potrdi=True>
3. *Brazil*. Najdeno 16. avgusta 2011 na spletnem naslovu <http://data.worldbank.org/country/brazil>
4. Carvalho, M., Pardelli, G., Paiva, G., Daripa, S., De Alba, C., Martinez de Olcoz Cerdan, J., Sebrell, N. (2010). Brazil Infrastructure Paving the Way. Najdeno 7. septembra 2011 na spletnem naslovu <http://www.morganstanley.com/views/perspectives/pavingtheway.pdf>
5. CIA. (2011). The World Factbook. Najdeno 5. avgusta 2011 na spletnem naslovu <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/index.html>
6. Ease of doing business in Brazil. (2011). Najdeno 2. oktobra 2011 na spletnem naslovu <http://www.doingbusiness.org/data/exploreeconomies/brazil>
7. EIA. (2011). Brazil. Najdeno 13. septembra 2011 na spletnem naslovu <http://www.eia.gov/countries/cab.cfm?fips=BR>
8. FAOSTAT. (2011). Agricultural trade. Najdeno 17. avgusta 2011 na spletnem naslovu <http://faostat.fao.org/site/342/default.aspx>
9. Instituto Brasileiro de Geografia e Estatística. (2008). Projeção da população do Brasil por sexo e idade, 1980 – 2050. Najdeno 10. avgusta 2011 na spletnem naslovu http://www.ibge.gov.br/home/estatistica/populacao/projecao_da_populacao/2008/default.shtm
10. Ipeadata. (2011). Macroeconômico. Najdeno 7. avgusta 2011 na spletnem naslovu <http://www.ipeadata.gov.br>
11. *Logistics in Brazil*. (2008). Najdeno 7. septembra 2011 na spletnem naslovu <http://www.dhl-discoverlogistics.com/cms/en/course/trends/america/brazil.jsp>
12. Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano. (2011). Poročilo o stanju kmetijstva, živilstva in gozdarstva v letu 2010. Najdeno 7. oktobra 2011 na spletnem naslovu http://www.mkgp.gov.si/fileadmin/mkgp.gov.si/pageuploads/ZP_2010splosno_88.doc
13. Ministrstvo za zunanje zadeve (2011). Predstavništva v tujini. Najdeno 24. avgusta 2011 na spletnem naslovu http://www.mzz.gov.si/en/representations_abroad/latin_america_and_the_caribbean/brazil/

14. *The miracle of the cerrado*. (2010). Najdeno 14. septembra 2011 na spletnem naslovu <http://www.economist.com/node/16886442>
15. Predstavitev države. (2011). V *Izvoznem oknu*. Najdeno 7. avgusta 2011 na spletnem naslovu http://www.izvoznookno.si/Dokumenti/Podatki_o_drzavah/Brazilija/Predstavitev_drzave_4275.aspx
16. SURS. (2011). SI-Stat podatkovni portal. Najdeno 2. septembra 2011 na spletnem naslovu <http://pxweb.stat.si/pxweb/Dialog/statfile2.asp>
17. UMAR. (2011). Ekonomsko ogledalo oktober 2011. Najdeno 3. decembra 2011 na spletnem naslovu http://www.umar.gov.si/publikacije/single/publikacija/zapisi/ekonomsko_ogledalo_oktober_2011/1/?tx_ttnews%5Byear%5D=2011&cHash=12b0d44789
18. Uredba o ratifikaciji Sporazuma med Ministrstvom za visoko šolstvo, znanost in tehnologijo (MVZT) Republike Slovenije in Državnim svetom za znanstveni in tehnološki razvoj (CNPq) Federativne republike Brazilije. *Uradni list RS št. 22/2009*.
19. Uredba o ratifikaciji Sporazuma med Vlado Republike Slovenije in Vlado Federativne republike Brazilije o opravljanju pridobitne dejavnosti vzdrževanih družinskih članov osebja diplomatskih predstavništev ali konzulatov. *Uradni list RS št. 24/2010*.
20. Uredba o ratifikaciji Sporazuma o vzpostavitvi diplomatskih odnosov med Republiko Slovenijo in Federativno republiko Brazilijo. *Uradni list RS št. 13/1993*.
21. Valverde Filgueiras, H., de Gusmão Veloso, M. A. (2009). *The Service Sector in Brazil*. Najdeno 6. septembra 2011 na spletnem naslovu http://www.ssb.no/voorborg2009/documents/papers/The_service_sector_in_Brazil.pdf
22. Vargas da Cruz, M. J., Porcile, G., Nakabashi, L., Dória Scatolin, F. (2008). *Structural change and the service sector in Brazil*. Najdeno 6. septembra 2011 na spletnem naslovu http://www.economiaetecnologia.ufpr.br/textos_discussao/texto_para_discussao_ano_2008_texto_05.pdf
23. *World Economic Outlook Database*. (2011). Najdeno 26. oktobra 2011 na spletnem naslovu <http://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2011/02/weodata/index.aspx>
24. World Trade Organization (2011). *Statistics database*. Najdeno 3. septembra 2011 na spletnem naslovu http://www.wto.org/english/res_e/statis_e/statis_e.htm
25. Zakon o ratifikaciji Sporazuma o trgovinskem in gospodarskem sodelovanju med Vlado Republike Slovenije in Vlado Zvezne Republike Brazilije (BBRTGS). *Uradni list RS št. 100/1999*.

26. Zakon o ratifikaciji Okvirnega sporazuma o znanstvenem in tehnološkem sodelovanju med Vlado Republike Slovenije in Vlado Federativne republike Brazilije (BBRZTS). *Uradni list* RS št. 28/1999.

PRILOGE

KAZALO PRILOG

Priloga 1: Slovenski izvoz v Brazilijo v letih 2005 - 2011	1
Priloga 2: Slovenski uvoz iz Brazilije v letih 2005 - 2011	2

Priloga 1: Slovenski izvoz v Brazilijo v letih 2005 - 2011

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011m8	Delež celotnega slovenskega izvoza v 2010 (v %)
85 Električni stroji in oprema ter njihovi deli, aparati za snemanje ali reprodukcijo slike in zvoka ter deli in pribor za te izdelke	4.488	6.659	11.427	14.143	12.062	16.831	10.151	0,74
30 Farmaceutski proizvodi	760	583	513	2.196	2.702	5.013	1.425	0,31
84 Jedrski reaktorji, kotli, stroji in mehanske naprave, njihovi deli	1.673	2.935	2.535	3.607	3.653	3.351	3.300	0,16
72 Železo in jeklo	1.496	3.136	2.732	2.643	1.137	2.499	2.681	0,36
76 Aluminij in aluminijasti izdelki	214	1.466	356	895	457	1.231	603	0,18
87 Vozila, razen železniških ali tramvajskih tirnih vozil, ter njihovi deli in pribor	428	346	366	389	188	998	952	0,04
48 Papir in karton, izdelki iz papirne mase, papirja ali kartona	0	113	309	1	352	772	883	0,15
40 Kavčuk in proizvodi iz kavčuka in gume	895	944	1.088	783	711	569	449	0,12
73 Izdelki iz železa in jekla	77	137	273	373	290	515	415	0,13
39 Plastične mase in proizvodi iz plastičnih mas, kavčuk in proizvodi iz kavčuka in gume	74	330	255	623	665	503	442	0,07

Vir: SURS, SI-Stat podatkovni portal, 2011.

Priloga 2: Slovenski uvoz iz Brazilije v letih 2005 - 2011

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011m8	Delež celotnega slovenskega uvoza v 2010 (v %)
23 Ostanki in odpadki živilske industrije, pripravljena krma za živali	19.684	39.237	53.848	37.037	41.153	26.347	36.282	28,77
12 Oljna semena in plodovi, razno zrnje, semena in plodovi, industrijske in zdravilne rastline, slama in krma	-	2.827	2	14.089	-	16.767	24.842	18,21
09 Kava, pravi čaj, mate čaj in začimbe	5.717	5.649	6.149	6.981	6.391	8.462	6.669	25,10
28 Proizvodi kemične industrije ali podobnih industrij	3.124	4.910	2.390	3.362	798	2.189	1.276	1,00
47 Celuloza, lesna ali iz drugih vlaknastih celulozних materialov, papirni ali kartonski odpadki in ostanki	13.503	7.684	6.514	1.518	9.407	2.010	900	1,13
25 Sol, žveplo, zemljine in kamen, sadra, apno in cement	1.336	1.836	1.247	2.278	2.187	1.734	1535	2,01
40 Kavčuk in proizvodi iz kavčuka in gume	216	1.044	1.653	1.859	867	1.691	2.298	0,45
76 Aluminij in aluminijasti izdelki	1	0	2.197	652	80	587	195	0,10
84 Jedrski reaktorji, kotli, stroji in mehanske naprave, njihovi deli	8.318	3.857	3.600	1.524	328	518	217	0,03
44 Les in lesni izdelki, lesno oglje	89	218	554	750	190	477	82	0,14

Vir: SURS, SI-Stat podatkovni portal, 2011.